

חוט של חסד

גליון לכל בית יהודי

בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

חיזוק לשבת

"כי אשמרה שבת ק-ל ישמרני אות היא לעולמי עד בינו וביני"

זמני שבת				
מנחה	כניסת שבת	צאת שבת	ר"ת	יום
18:38	19:11	20:29	21:18	יום
18:35	19:28	20:31	21:14	ת"א
18:36	19:29	20:33	21:16	חיפה
18:34	19:26	20:29	21:12	ב"ש

הלכות שבת

ה ל כ ו ת ק י ד ו ש

01

צריך לשתות מכוס של קידוש כמלא לוגמיו, [דהיינו כל שיסלקנו לצד אחד בפיו, ויראה מלא לוגמיו], והוא רובו של רביעיית, כארבעים ושתים גרם לאדם בינוני. ולכתחלה ראוי ונכון שהמקדש עצמו ישתה מהיין מלא לוגמיו. ואם לא טעם המקדש כמלא לוגמיו, אלא טעם מעט, ואחד מהמסובין טעם כמלא לוגמיו, בדיעבד יצאו כולם ידי חובת קידוש. [ילקו"י].

02

מצוה מן המובחר שכל המסובים יטעמו מן היין לחיבוב מצוה, אמנם אף מי שלא טעם מהיין, יצא ידי חובת הקידוש, הן בקידוש הלילה והן בקידוש היום. שאין טעימת המסובין לעיכובא, אלא לחיבוב מצוה, והמנהג שבני הבית טועמים מהכוס ששתה ממנו המקדש, ואם מיסב עם אנשים שאינם מבני משפחתו, ומקפידים שלא לשתות מכוס ששתה ממנו אחר, ימוזג מעט יין לכמה כוסות, כדי שיטעמו המסובין מהיין.

כל החיים שלי לא אצליח לפרוע אפילו עשרה אחוזים מהחובות שלי..."

ההתופעה הזאת של אנשים בכל רחבי העולם שזוכו בלוטו והחיים שלהם נהרסו היא תופעה מוכרת ונפוצה מאוד מאוד. מה פשר התופעה?

מי רוצה משיח? ח"ג

מורנו הרב שלום ארוש שליט"א

ההסבר הפשוט הוא שכל דבר בחיים שלא מגיע מתוך עמל ותהליך ארוך וקדור - אין לו שום קיום, ועוד יצטערו עלי!

בחיים אין קיצורי דרך! כל שינוי קיצוני ופתאומי מסוכן מאוד בגוף ובנפש - אפילו שינוי לטובה! ויש לכך אינספור דוגמאות.

אפילו אסיר שיוצא מהכלא, עובר חוויה קשה כי הוא לא רגיל לחיים ש"בחוף". ולכן בני ישראל לא יצאו ממצרים ביום אחד, אלא זה היה תהליך של כמעט שנה שלימה שבה הם עדיין היו במצרים, אבל הם כבר הפסיקו לעבוד.

וגם לאחר יציאת מצרים הם היו צריכים לעבור תהליך של ארבעים ותשעה ימים של זיכור והיטהרות עד שקיבלו את התורה.

וזה עוד נקרא "גאולה בחיפזון". התהליך לא היה מושלם כי לא הייתה ברייה. ולכן גם אחרי כל זה הם עדיין לא היו מוכנים לכניסה לארץ ונאלצו "להתבשל" ארבעים שנה במדבר.

במאמרים הקודמים דיברנו על טעויות של אנשים בנוגע למשיח ולציפייה לגאולה.

במאמר הראשון הדגשנו שצריכים לבקש שהגאולה תגיע ברחמים גדולים בלי צרות ושואות, ושכל נשמות ישראל יזכו להיות ראיות לגאולה בלי יוצא מן הכלל.

במאמר השני הדגשנו שצריכים להתפלל על הגאולה רק מתוך אמונה שלימה, כלומר מתוך שמחה והכרת הטוב על מה שיש ולא בגלל שקשה לנו עם הצרות, ולבקש את המשיח של ה' יתברך שיגלה ויפרסם את שמו ולא את המשיח הדמיוני שיפטור אותנו מהצרות שלנו.

במאמר הזה אנחנו מדברים על טעות נוספת שלמעשה משלימה את שתי הנקודות הראשונות.

יש כאלה שחושבים בטעות שביאת המשיח תִּקְרָה ברגע אחד ואז הכול יהיה שונה בתכלית. וזו טעות עצומה. ימות המשיח יהיו שנים ארוכות והיו בהם תהליכי עומק ובנייה איטית של עם ישראל. אין דבר כזה "פתאום יהיה הכול טוב", כי שינוי כזה הוא מסיק ולא בריא.

התהליכים האלה מתרחשים גם בכלל עם ישראל, וגם אצל כל המשך בעמ' 3

מאמר שלישי בסדרה בנושא תפילה על המשיח.

"אולי השבוע..." אמר יוסף לחבירו בבית הכנסת. "אם ירצה ה', בעזרתו יתברך" ענה החבד. בכל שבוע היו השניים ממלאים טופס להגרלת הלוטו ומברכים זה את זה בהצלחה. אבל באותו יום שמע אותם אחד המתפללים והתערב בשיחתם: "מה?! אתם רוצים לזכות בלוטו?!" "ברור", ענו השניים, "יש לנו משפחות גדולות וילדים נשואים. אנחנו רוצים לקנות להם בעזרת ה' דירות. עוד כמה מיליונים לא יזיקו לנו..."

"לא יזיקו?!? קה?!" אמר להם נקלה במרירות, "אתם לא יודעים על מה אתם מדברים. אתם לא מכירים את הסיפור האישי שלי, אבל אני יכול לספר לכם בדיוק מה קורה למי שזוכה בלוטו. בדידי הווה עובדא. לאחר שזכיתי בלוטו נהרסו לי החיים. הבית שלי התפרק לגמרי. ואני חייב כל כך הרבה כסף, שגם אם אני אעבוד

חוק השינה

ילדים הם ברכה, רק אחרי 9:00 בערב האמנם?!

08

חמין בשבת

טשולנט בשבת, זה מנהג של דורות איך הכל התחיל?

04

טונה וגבינה

האם מותר לאכל דגים עם חלב? ומה דין אם שמאלי שכח את התפילין?

02

"מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים"

היש תפילה כחברתה?

ה פ ר ש ה ל א ו ר ו ש ל ה נ ח ל נ ו ב ע

התפילה והברכות, שם הוא יתברך שמו בפייהם אלו התיבות ספורות וגנונות בתוכם כל התיקונים¹.

מדברים אלו עלינו ללמוד, כי אין לאדם לחשוב: "הרי כבר התפללתי בכוונה בשחרית, די לי עכשיו בתפילה פשוטה רק כדי לצאת ידי חובה", כי לעולם אין תפילה דומה לחברתה. בכל שעה מחדש ניתן לאדם כח לפעול ולתקן דברים אשר לא היה בכוחו לפעול בתפילה שלפניה, ואין שום אדם שיכול להשלים במקומו את התפילה והפעולה שהוטל עליו לפעול. הנה למילות התפילה יש כח עצום ונפלא, שנתן הקב"ה לעמו ישראל על ידי אנשי כנסת הגדולה, אפשר לכלול בהן אין סוף כוונות ובקשות, ועל ידן כל אדם בכל שעה מוסיף בבריאה דבר חדש שמעולם לא היה ולעולם לא יהיה. כל תפילה מקבלת הקב"ה באהבה, כי כל תפילה שונה היא ומיוחדת – תפילה שאין לה תחליף.

"דע", כותב רבי נחמן, "עיקר ההתחברות והדבקות של איש מישראל להשם יתברך הוא על ידי התפילה! והיא השער שדרכו נכנסים להשם יתברך!" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב, פד). באמצעות תפילותיו, משיג כל יהודי שליטה מוחלטת – הוא יכול להשיג את כל מה שירצה! (ליקוטי מוהר"ן, צז). "עיקר חיותנו אנו מקבלים מהתפילה!" (ליקוטי מוהר"ן ט, א). התפילה משפיעה חיים לכל העולמות! (ליקוטי מוהר"ן ט, ג).

ר' נפתלי חלם חלום שבו הופיעה נשמה לפניו וביקשה ממנו שיאמר לה איזה דבר תורה מתורתו של רבינו. נענה לה ר' נפתלי וחזר בפניה את האימרה הנ"ל: "עיקר החיות מקבלים מהתפילה!" מיד כששמעה זאת הנשמה התרגשה מאוד והחלה מתרוממת למעלה למעלה, עד שנעלמה מעיני ר' נפתלי מחמת המקום הגבוה שהגיעה לשם ככוח אימרתו זו של רבינו. כשסיפר ר' נפתלי את חלומו לרבי, אמר לו: האם אתה חושב שבעולמות העליונים שומעים את דברי כמו שאתה שומע אותם כאן בעולם הזה? שם הם נשמעים באופן אחר לגמרי! (השתפכות הנפש, מבוא).

לחבירו, וכל אחד חשוב לפני הקב"ה בפני עצמו, קרבן מיוחד שאין עוד כמותו.

כעניין הקרבנות כן הוא ענין התפילה שהיא כנגד הקרבנות, אין תפילה שווה לחברתה. אף על פי שכולם אומרים את אותן המילים ואותו נוסח תפילה, שונות הן התפילות בתכלית, כי לכל אחד כוונה אחרת, מחשבה אחרת ותפקיד אחר, ואפילו אצל אותו אדם, אין תפילת יום אחד ושעה אחת דומה לתפילה שלפניה ושלאחריה. וכך כותב ה"נפש החיים" בספרו (ש"ב פי"ג): "וכל מבין יבין שאין אדם על היבשה שיוכל לתקן תיקון נפלא וגורא כזה, לכלול ולגנוז במטבע תפילה קבועה וסדורה בנוסח אחד, כל התיקונים של כל העולמות עליונים ותחתונים וסדרי פרקי המרכבה, ושכל פעם שמתפללים יגרום תיקונים חדשים וכו', שמעת שתקונה עד ביאת הגואל במהרה בימינו, לא הייתה ולא תהיה שום תפילה בפרטות דומה לחברתה שקודם לה ואחריה כלל וכו'. ודבר זה הוא בלתי אפשרי, אם לא על ידי הנבואה העליונה ורוח קדשו יתברך, אשר הופיע עליהם הפועה עצומה בעת תיקון נוסח

בפרשתנו מבואר שנשיאי כל שבט ושבט הביאו קרבנות לחנוכת המזבח, כמו שכתוב בסוף הפרשה (ז, י) – "ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח: ואף על פי שכולם הביאו את אותם קרבנות, באותו שיעור ובאותה מתכונת, בכל זאת מאריכה התורה ומפרטת בכל נשיא ונשיא את הקרבנות שהוא הביא. ונתקשו המפרשים, הרי דרך התורה לקצר, הלכות רבות ועצומות רמזות במילה אחת או נלמדות בגזירה שווה, וכמאמרם ז"ל "כהררין התלוין בשערה" וא"כ יש להבין מדוע כאן על אף שקרבנות כולם שוים, לא קיצרה התורה לכלול אותם יחד?

מתוך הרמב"ן, שאע"פ שכל הנשיאים הביאו קרבן זהה ושווה, אך באמת אין קרבנותיהם שווים כלל, כי כל נשיא ונשיא כיון בקרבנו כוונות ורמזים אחרים, לפי מחשבתו ותפקידו וענין המאורעות שיהיו עם שבטו במשך הדורות. למרות שבמספר ובמשקל הכל שווה, אך ההבדל במחשבה ובכוונה גורם לכל קרבן להיות שונה מחבירו בתכלית. לכן פרטה התורה כל אחד בפני עצמו, כי אין אף קרבן שווה

שו"ת מקו ההלכה

שו"ת ע"י בית ההוראה "חוט של חסד"

האם מותר לאכול גבינה וטונה ביחד?

בגמרא (פסחים ע"ז עמוד א) מבואר שאסור לאכול בשר עם דגים יחד מפני שיש בוזה סכנה למחלת הצרעת, ונחלקו הפוסקים (בית יוסף אורח חיים סימן קע"ג ושולחן ערוך יורה דעה סימן פ"ז) האם גם בחלב ודגים יש סכנה או שאין סכנה.

להלכה – האשכנזים מקילים בוזה, ונוהגים לאכול חלב עם דגים (דרכי משה א"ח סימן קע"ג אות ד). והספרדים מחמירים בוזה ונמנעים לכתחילה שלא לאכול דגים בחלב או גבינה. ובחי צדק (סימן פ"ז סעיף קטן י"ח) וכן איש חי שנה שניה פרשת בהעלותך אות ט"ו.

אבל אם בטעות נתבשרו דגים עם חלב מותר אף לספרדים לאכול. כמו כן כל החשש הוא רק בדגים עם חלב או גבינה, אבל בדגים עם חמאה יש להקל אף לספרדים. הליכות עולם (חלק ז' עמוד כ"ג).

לגבי הנחת תפילין – אני שמאלי ושכחתי את התפילין שלי של רבינו תם. יש משהו שיש לו תפילין והוא ימיני האם אפשר באופן חד פעמי להניח? לא יודעים להתיר את הקשר ולהחזירו.

יש להפוך את התפילין באופן כזה שהקשר יהיה לצד הפנימי והקשירה לצד חוץ ובמקרה זה יוצא שהקשירה היא למטה והבית נמצא למעלה. על פי המבואר בשולחן ערוך (סימן כ"ז סעיף ג') וכן פסק בשו"ת אבני ישפה (חלק ז' סימן א').

צריך לייחד בגדים לכבוד שבת ויום טוב, האם מותר להשתמש בבגדים אלה גם לראש חודש וחתונות של חברים?

מדברי מרן הרב עובדיה בחזון עובדיה (שבת א' פרק א') משמע שהעיקר הוא שיהיו לו בגדים מכובדים לשבת ולא כתוב שאסור ללבשם בימי החול כלל, גם בדברי האחרונים [המובאים בס' רס"ב סעיף ב'] משמע שיכול ללבש את הבגדים בימים חשובים רק שיהיו הבגדים מיוחדים לשבת, אמנם כף החיים (סימן רס"ב סעיף קטן כ"ה) הביא בשם ספר פרי עץ חיים "צריך להיזהר ששום מלבוש מכל מה שלבש בחול אין ראוי ללבושו ביום שבת, ואפי' החלוק של שבת אין ראוי ללבושו בימי החול כלל". ועל כן ראוי להיזהר בוזה לכתחילה למי שאפשר.

אם היינו זוכים היינו רואים
איך ביהכנ"ס מלא באור חזק
של כבוד ה',
ולכן נצטוונו על
מורא מקדש,
שכל מקום שיש
שם קדושה, צריך יראה
ואשריו האדם ששם
את אורחותיו,
ונזהר מדיבורים
בביהכנ"ס ובביהמ"ד
(ספר "בית הכנסת כהלכה")

אל תתפלל על המשיח

המשך מאמר הרב שלום ארוש שליט"א

אחד ואחד בפרטיות.

והתהליכים האלה הם קשים ולא תמיד נעימים.

ולכן כשאתה מבקש על ביאת המשיח בשביל "להיפטר" מהתהליך, אתה למעשה מבקש את ההיפך הגמור מהמשיח. מי שרוצה את המשיח באמת רוצה לראות את תהליכי הגאולה, ואת תהליכי הגאולה רואים כבר עכשיו.

כן, כל הצרות וכל הקשיים האלה – אנחנו לא מבינים מה ה' עושה – אבל ברור לנו שכמו כל הגלות הארוכה הזאת שהיא חלק מההכנה של עם ישראל והזיכרון של עם ישראל לקראת הגאולה, כך כל הצרות שאנחנו עוברים היום הם חלק בלתי נפרד מתהליך הגאולה.

לכן כשמתפללים על ביאת המשיח צריכים לבקש – לא בגלל שנמאס לנו לעבור את תהליכי הגאולה – אלא כדי שזוכה לראות את השגחת ה' בתוך תהליכי הגאולה עין בעין ולעבור את הכול באמונה שלימה ובשמחה.

וגם בפרטיות לכל יהודי ויהודי. יהודי שרוצה באמת את ביאת המשיח הוא מבין שתהליך ביאת המשיח הוא תהליך של תיקון, ואת התהליך של התיקון הוא יכול להתחיל ברגע זה.

רבי נתן אמר "המשיח שלי כבר כאן", כי רבי נתן עסק בתיקון האישי שלו לאור העצות של רבי נחמן, והיה עושה התבודדות בכל יום ויום, והוא ידע שזה בדיוק מה שהמשיח יגיד לכל יהודי לעשות, לכן אין שום הבדל בין לפני לבין לאחר ביאת המשיח.

כי המשיח נקרא "משיח" מלשון שיחה, כי הוא יגרום לכל עם ישראל לדבר עם הבורא, כל אחד במילים שלו, ולעשות תשובה וחשבון נפש בכל יום ולעבור תהליך ארוך ומסודר של תיקון המידות וקניית האמונה.

ובתהליך הזה ישנם קשיים וניסיונות, מבחני אמונה. זו הכשרה לא קלה, כי כדי להיות ראויים לגאולה צריכים לעבוד! לא מבקשים משיח בשביל לא לעבוד, מבקשים משיח בשביל להודרו ולהתחזק בעבודה שלנו.

לכן מי שעובד על עצמו ועושה בכל יום שעה התבודדות – הוא כבר חי בימות המשיח.

משל למה הדבר דומה? בשביל להיות חייל קרבי צריכים לעבור הכשרה קשה ומפרכת. מגיע החייל לטייונות ואחרי שבוע כבר נמאס לו והוא אומר למפקדים, נמאס לי מהטייונות, אני רוצה כבר עכשיו להיות חייל קרבי ולהילחם בחזית...

אם אתה עובד על עצמך, אתה מכין את עצמך לביאת המשיח בצורה המיטבית וממילא אתה יכול להתפלל על ביאת המשיח; אבל אם אתה לא עובד על עצמך ולא שם לב למה שקורה איתך – אתה צריך לפחד שיבוא המשיח!

גאולה זה לא סוג של קיצור דרך, גאולה זה תהליך, ומי שמתפלל על הגאולה צריך להתפלל לעשות את המקסימום מצדו כדי לעבוד על עצמו ולקדם את התהליך האישי שלו ושל עם ישראל, ושהיו לו הכוחות להתקדם ולעמוד בתהליכים של הגאולה.

כי את כל הגלות הארוכה הזאת עברנו כדי שנצא לגאולה "לא בחיפון", כמו שאומר הנביא: "פי לא בחפון פצאו ובקנטקה לא תלכון" ומבאר המדרש: "בְּחִפּוֹן יִצְאָתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲבָל לְעֵתִיד לְבֹא: פִּי לֹא בְּחִפּוֹן פִּצְאוּ וּבְקִנְיָה לֹא תִלְכּוּ", ואומר על כך ה"כלי יקר": "בגאולה אחרונה, אחר שנתמרק העונן מכול וכול באורך גלות החל הזה, יספיק זכותם שיצאו ביד רמה במישור ולא בעקבה ולא בחפון".

בברכת שבת שלום ומבורך

לשם שמים

ס י פ ו ר ל ש ל ח | ש ב ת

"וכל מעשיך יהיו לשם שמים"

סמוך לעיר אפסא היה תלמיד חכם בעל נכסים, אמיד וחושב היה כך גם כל בניו היו חשובים ונכבדים.

לעת זקנותו חשב לעצמו ואמר: "ה' ברכני בכל הטוב הזה, לומד אני תורה, נותן צדקות וגם ילדי הולכים בדרך ה' באהבת תורה, מה עוד יכול אני לעשות להשיג שלמות בעולם הזה?" החליט לעשות כל שבוע תענית יום אחד. לאחד תקופה הוסיף עוד יום, לאחר תקופה הוסיף יום נוסף ועוד יום עד שהחל לצום כל השבוע משבת לשבת. כך נהג זמן רב.

יהי לאחר תקופה, בשבת קודש אחר מנחה לפני סעודת שלישית שהיא סעודה המפסקת שלו לצום של כל השבוע הקרוב, פנה לאשתו פתאום ואמר לה: "שמעי את אשר אני אומר לך, מאסתי בדת היהודית. אני רוצה ללכת לכומר להמיר את דתי". האישה נבהלה מאוד לשמע הדברים המוזרים, מה אתה סתם, מה הרוח הרעה הזאת שנכנסה בך? קום תאכל סעודה שלישית, סעודת המפסקת שלך והירגע". אכן נישג היהודי, עשה כדברי אשתו הצדקנית וצם את השבוע כדרכו.

השבת הבאה הגיעה ובאותה השעה החלה רוח הטומאה שוב לפעום בקרבנו. אמר לאשתו שוב את הדברים והאישה נועזעה מאוד ואמרה: "זה רוח טומאה ודא, הפסק לדבר כך". החלה האישה בוכה ומתחננת: "יהודים מאמינים בני מאמינים אנחנו, מה זה נכנס בך? אנה נלך בחרפתנו? הפסק לדבר את דברי ההבל הללו!" אך הוא המשיך לדבר על רצונו ללכת לכומר להמיר את דתו. ראתה האישה שהוא רציני שוב בכתה והתחננה לפניו שיאכל את הסעודה ויחזור למנהגו ושירחם עליה.

בבוקר יום ראשון סיפרה לבניה את מה שקורה בשתי השבתות האחרונות. הבינו הבנים שזה לא צחוק זה אמת כואבת ומפחידה, והתחילו לעקוב אחרי אביהם. במשך כל השבוע הם רואים אותו מתנהג כרגיל לומד ומתפלל ומתענה כמקודם ולא מבינים מה קורה איתו. לשם הזהירות היו מוכנים לשבת הבאה לראות מה יעשה.

הגיע השבת השלישית, לעת מנחה הוא לא

דיבר דבר אלה הוריד את בגדי השבת לבש בגדי יום חול והחל לרוץ לביתו של הכומר. רדפו אחריו בניו והשיגוהו ממש לפני שנכנס לביתו של הכומר.

קשרו אותו בשלשלות והחזירוהו לביתו. כל העת הוא צועק ומדבר סרה על דת היהודים. מיד בצאת השבת העלוהו אזוק לעגלה ולקחו אותו לרבי הקדוש בעל "האוהב ישראל" מאפסא.

סיפרו הבנים לצדיק את מה קורה בשבתות האחרונות עם אביהם וכך הרבי אמר:

"סעו לבתיכם ואל תתנו לו שום דבר מאכל וגם אם ירעב ויתחנן אל תתנו לו אף לא כף אחת של מים, גם אם תראו סימני גסיסה אל תתנו בפיו עד למחר בערב שום דבר מאכל או משקה. למחרת לאחר שתראו שלוש כוכבים תפתחו את פיו במלקוחים ותשפכו בו דבר מה להחיות את נפשו. ובע"ה אם כך תעשו, יירגע משגיונו".

עשו הבנים ככל אשר הורה להם הרבי. לאחר שנחלש מהצום התירו את הכבלים ממנו ובערב לאחר צאת הכוכבים נתנו לו דבר מה להחיות את נפשו. לאחר שחזרה אליו רוחו ניכר בכל אשר קרהו והתבייש מאוד והחל לבכות על מה ה' עשה לו ככה? בינתיים הוא נחלש מאוד מהתענית של יום אחד וחלה, לאחר כמה שבועות שהתחזק מעט, נסע לרבי לשאול אותו מה קרה איתו וכך אמר לו הרבי: "במאכלים יש שתי צדדים צד גשמי וצד רוחני, אחד מחייה את הגוף והשני את הנפש. כאשר אדם מתענה מפסיק החיות של הגוף והנשמה. רק מי שצם לשם שמים יש לו חיות לנשמה מכך".

"אבל אתה צמת לא לשם שמים אלה לגאולה ולכן הפסיק החיות לנשמה שלך וכל מה שהיה חסר לך זה מעט מים מהכומר. לכן ציוותי את בניך שלא יתנו לך לאכול וכיוצא בזה את הכוונות הראויות לצום ובכך תיקנתי את כל הצומות שלך ולכן צום של יום אחד החליש אותך כמו צומות רבים".

מאז אותו היום היהודי הנ"ל עשה כדברי הרבי, דבק בו ונהיה לחסיד נלהב.

חמין, טשולנט בשבת

מ ת ח ז ק י ם ב ק ב ל ת ש ב ת מ ו ק ד ם

אחד הדברים שחלקו ה'צדוקים' על חכמים היה על הפסוק: "לא תבצרו אש בכל משבתכם ביום השבת" (שמות ל"ג, ג). ה'צדוקים' טענו כי אסור שתבער אש בשבת בבתי היהודים, ואילו חכמים אמרו כי האיסור דווקא על הצתת אש בשבת, אך מותר להדליק אש טרם השבת ולהניח לה לבעור במשך השבת. כמוכן בתנאים מסוימים, מותר לאכול מאכלים שהתבשלו במשך השבת על האש. אך ה'צדוקים' היו יושבים בחושך ובקור ואוכלים אוכל קר.

חמין או טשולנט הוא מאכל המתבשל על הפלטה מערב שבת עד לצהריי השבת.

ברב בתי ישראל אוכלים חמין בשבת, המאכל השבתי אשר יש לו סגנונות וטעמים שונים לכל עדה וחוג.

ממתי התחילה מסורת החמין?

מסתבר שהחמין הוא בן בית כבר יותר מאלף שנה!

בתקופת בית שני הייתה קבוצה של יהודים טועים שכינו 'צדוקים', על שם מנהיגם צדוק.

הם לא הנהיגו עצמם לפי גזרת חכמים אלא נהגו לפי פרשנות שהבינו בעצמם לכתובים.

כדי להפריך את טענת ה'צדוקים' היו היהודים נוהגים לאכול תבשיל שהתבשל על גבי האש במשך השבת, והיה נקרא 'חמין'. המאכל שאצלנו מתבשל במשך השבת הוא החמין או טשולנט.

כידוע שהחמין הוא מכביד על העיכול עקב בישולו הארוך ומי שאוכל מהחמין זוכה לשינה מתוקה וערבה. ועל זה אמרו בלשון מליצה: "כל האוכל חמין בשבת חייב מיטה".

אכילת חמין בשבת היא מעלה גבוהה וכל פעם שיהודי אוכל חמין בשבת זוכה להדגיש את היותו יהודי חם וירא שמים.

לסיום, נצטט את לשונו הצחה של 'בעל המאור' וזה לשונו: "ויש אומרים כי תקנת רבותינו היא, לענג את השבת בחמין, וכל מי שאינו אוכל חמין צריך בדיקה אחריו אם הוא מין (אפיקורס), ואם מות יתעסקו בו עממין (גויים), ולהזמין לבשל, להטמין, ולענג את השבת ולהשמין, הוא המאמין! וזוכה לקץ הימין (הגאולה)".

כוחם של תהילים

ב ז כ ו ת נ ש י ם

שיר, מזמור, למנצח

פרקי שיר ושבח

אשרי, משכיל, הללוקה

זמר שיר ושבחה.

ק"נ פרקים ומעלתם רבה

להכרית את החווחים

לשבר את הקוצים

לעורר חבצלת השרון,

לשיר בגיל ורון.

ספר התהילים, והכל כלול בו.

יש בו שיר ושבח לבורא העולמים

בקשת סליחה ומחילה ממלך המלכים

יש בו שאלת צרכיו ובקשותיו,

ונחשב הוא תפילה וכעוסק בתורה.

שיר, מזמור, למנצח

אשרי, משכיל, הללוקה.

זמירות שירות ותשבחות.

ספר התהילים

מציל מיצר הרע

פורענות ומכל רע.

פועל ישועות ורחמים

מכניס יראת שמים

מוריד שפע והצלחה לעולם

סם חיים, מפתח שערי שמים

מחילת עוונות, משפיע ישועות

מבטל דינים וקטרוגים

מסוגל נגד טילים.

אין כמו פרקי תהילים!

רבי חיים יעקב סופר בעל "כף החיים"

ט' סיון

ה י ל ל א ד צ ד י ק י א

הולדתו

רבי יעקב חיים סופר נולד בשנת ה'תרי"ל לאביו רבי יצחק ברוך בעיר בגדד שבבל. מינקותו ספג רבי יעקב חיים קדושה ויראה כאשר בעירו פרחו היכלי התורה וקולות התורה והתפילה היו נשמעים בכל רחובות העיר וסמטאותיה. נפשו התמימה נמשכה בכל עונה להיצמד למקור מים חיים של תורתנו הקדושה.

רבי יעקב חיים למד בבית המדרש "בית זילכה" בראשות הגאון רבי עבדאללה יוסף סומך זצ"ל, אשר שם עינו עליו וטיפחו בתשומת לב מיוחדת. כעבור מעט זמן קשר רבי יעקב קשרי לימוד וליבון התורה עם רבינו יוסף חיים, בעל הבן איש חי, שלימדו לסודות התורה וקנייניה הפנימיים. שם הצמיח רבינו כנפי קדושה וטהרה, דקדוק הלכה, חיבת הזמן היקר וניצול כל שנייה להתעלות.

בהגיעו לגיל י"ח שנים נישא רבינו ולפרנסת ביתו עסק בכתיבת סת"ם.

לרבי יעקב חיים הייתה אהבה וחיבה גדולה לארץ ישראל וכך זכה בשנת תרס"ד, לאחר קשיים, נדודים ותלאות גדולים. בשל חכמת אלקים אשר פיעמה בקרבנו ובשל מידותיו התרומיות נשא חן וחסד בעיני כל רואיו והצטרף לחבר החסידים בבית המדרש "בית אל" אשר בעיר העתיקה בירושלים. הוא החל להתפלל בקדושה וטהרה על פי כוונות האר"י ז"ל ועל פי כוונות הרש"ש זיע"א. רבי יעקב התמיד ועלה מעלה מעלה במעלות הקודש מתוך עוני ודלות.

רבנו בעל "כף החיים"

הכניסי את הברכה לביתך
בערב של הפרשת חלה
02-5308000

נולדה ישועה

סיפורי ישועה בזכות הפדיון

בבוקר בהיר אני מתעוררת עם הרגשה חזקה שאני חייבת לטוס עכשיו לרבי נחמן. חייכתי לזיווג שלי הרבה זמן והוא התעכב ורציני מאוד כבר את הישועה שלי.

אחרי תפילה התקשרתי לסוכנות נסיעות ובדקתי אם יש טיסה להיום, וכן יש טיסה. אמרתי להם שישמרו לי שני כרטיסים ואחזור אליהם עם תשובה.

התקשרתי לחברתי שהיא עובדת עם לקוחות ויש לה ילדים ושאלתי רוצה: "רוצה לבוא איתי עוד שעה לרבי נחמן מברסלב ל

עשרים וארבע שעות?" היא הייתה המומה לזה לא ציפתה אבל אמרה לי חכך, אני תכף אחזיר לך תשובה.

לאחר עשר דקות היא חזרה אליי עם תשובה ואישרה הגעה. סגרתי עם הסוכנות ואחרי שעתיים מצאנו את עצמנו בדרך לרבי נחמן מברסלב. מפאת קוצר הזמן את התפילות כבר התחלנו בדרכים, התחלנו באמירת ספר תהילים, תפילות ובקשות, בדרך גמלה בליבי החלטה שאני מגיעה לרבינו אני לא מבקשת כלום! רק אומרת תודה.

נכנסו לקודש פנימה בהתרגשות עצומה רצתי לציון ופשוט התחלתי להודות על משפחה אהובה שיש לי, שאני בריאה בגופי ונפשי ושהזיווג שלי מתעכב, כך הודיתי עוד ועוד עד שהיינו צריכות כבר ללכת לכיוון המונית חזרה לארץ הקודש. הגענו לארץ עייפות אך מרוצות בשמחה ובהודאה לה' יתברך. חברה בציע לערוך פדיון נפש אצל הרב ארוש שליט"א, לזוג הגון, עשיתי.

באותו היום בו עשיתי את הפדיון, התקשרו אליי להציע לי שידוך, נפגשתי עם הבחור כמה פעמים וראיתי שזה ממש "ענבי הגפן בענבי הגפן". מדהים, ביום שעשיתי את הפדיון התארסנו.

ישועה בכח הצדיק, הפדיון והתודה.

כשרוצים ישועה באמת!
02-5308000

ועוד יש להוסיף מה שכתב שם: "ראש חודש אדר א' ביום שבת שנת תרע"ו. שמעתי ששואלים: משה הניח יהושע, ה"ר יוסף חיים מי הניח במקומו וענה אחד ואמר: חתנו של יצחק אבדוהובא" ויודעים אנו ומקובל בידינו שחתן זה רבי יעקב חיים הוא, ובאמת זכה וספרו התקבל באהבה וחיבה יתירה בכל תפוצות ישראל עוד בחיים חיותו ורבים הם הלומדים בו ונהנים מדבריו ולאור סיפורו יהלכו.

וכאן המקום לצטט מדבריו של רבי יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף, שאמר ששני צדיקים מהדור שלפנינו שמרו על לשונם ולא דיברו בחיים חיותם הרי הם מדברים לאחר מיתה בלא הרף והפסק, והם מרנא ורבנא החפץ חיים זצוק"ל ורבינו כף החיים זצוק"ל.

החפץ חיים זצ"ל שבטוהר פיו היה כמלאכי רום והמפורסמות אין צריך ראייה, וזכה שחיבורו משנה ברורה על השולחן ערוך נלמד בכל יום תמיד בכל תפוצות ישראל בלי הפסק. וכמוהו ממש רבינו כף החיים שהיה מפורסם בפה קדוש וטהור ומצוין במידת השתיקה עד להפליא ואף חיבורו כף החיים על השולחן ערוך נתפרסם ונלמד תמיד בכל העולם כולו ואפשר לומר שהאיש היהודי אינו יכול לנהוג אורחות חיים בלא ספרי המשנה ברורה וכף החיים שזכו להיות מראשי המדברים בענייני אורח חיים.

פטירתו

בעיצומו של יום שבת קודש, ט' סיון התרצ"ט בשעת מנחה, רעוא דרעוין, בעת פתיחת ההיכל, מסר נפשו היקרה לבורא יתברך ונשמתו עלתה בשעת שיא הקדושה למקור טהרתה. ששה עשר מגדולי ירושלים הספידוהו ועמדו על גדולת נשמתו וחיבוריו והוא הובל אחר כבוד למנוחת עולמים בבית העלמין בהר הזיתים. זכותו תהא מגן וצינה עלינו אכ"ה.

פדיון נפש ע"י הרב שלום ארוש

בריאות

זוגיות

פרנסה

וכל המתנות בדרך

**-פדיון נפש-
סגולה לכל ישועה
02-5308000**

לפתוח את שערי הברכה

מידה טובה | הרב נתן ארוש

אחד מיסודות האמונה הוא להאמין שה' יתברך אוהב את ישראל וכל רצונו כל חפצו וכל ישעו הוא לברך את ישראל. ולכן ישנה מצווה מדהימה בפרשה שלנו שהקדוש ברוך הוא מצווה את שבט הכהנים, בני אהרן הכהן, לברך את עם ישראל בכל יום.

ולא סתם לברך את עם ישראל – אלא לברך את ישראל באהבה!!

כולנו רוצים ברכה. כולנו רוצים להרגיש את אהבת ה'. אבל בשביל לזכות לברכת הכהנים ולכל ברכה בחיים ישנם שני תנאים.

תנאי ראשון – צריכים כלי ברכה לא יכולה לחול בלי כלי. הן כלי גשמי והן כלי רוחני. "וברכתיך בכל אשר תעשה", אדם חייב לעשות משהו, או שיהיה לו משהו שעליו תחול הברכה בגשמיות; וגם ברוחניות אתה חייב להשקיע את כל המאמצים בלהיות ראוי לברכה. אתה רוצה ברכה, תהיה אתה מבורך ומבורך, תהיה אתה נותן ותמשיך על עצמך שפע, תהיה טוב עין ואתה תתברך בעצמך.

ותנאי שני – להתחבר למקור הברכה. נכון שהכהן מצווה לברך את ישראל. אבל הכהן הוא לא מקור הברכה. בורא עולם ורק בורא עולם הוא לבדו מקור הברכה, הוא לבדו עילת העילות וסיבת כל הסיבות.

לכן כאשר ה' מצווה על הכהנים לברך את עם ישראל, הוא מדגיש "ואני אברכם". אתם הכהנים הם הכלים, אתם הצינור, אתם ממונים להאיר את אהבת ה' על עם ישראל – אבל הברכה באה רק ממני.

לכן אסור לעשות מהכהנים מציאות עצמאית חלילה. כאילו יש להם כוח מצד עצמם חלילה. אסור לטעות בזה, כי בזה אתה מפריד את עצמך ממקור הברכה. אסור לעשות מציאות משום דבר בחיים גם לא מרבנים ולא מעין הרע ולא משום כוח גשמי או רוחני.

זו האמונה הפשוטה, והאמונה היא היא מקור הברכה כמו שכתוב "איש אמונות רב ברכות", ולכן תמיד תתחבר אל ה' אני אברכם", תתחבר למקור הברכה.

ה' יתברך להכין את הכלים הדרושים, וישפיע עלינו את כל הברכות מתוך אמונה וחיבור למקור הברכה.

שבת שלום.

"פותחים דלת לברכה"

ערב מחזק, ומלא ישועות אצלכם בבית עם הרב נתן ארוש שליט"א

052-6672221 * 02-5308000

” זרה ככל הסיפור ”

חודש הספר העברי

אם כבר ספר אז ספר לחיים

בספריית חוץ של חסד ממתינים לכם ספרי ילדים ערכיים

052-2240696

ילדון

הפינה של הילדים

גאון

פתרונות יש לשלוח עד יום שני למייל: al5308000@gmail.com או לפקס: 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

פלאי הבריאה

ים המלח

המקום הנמוך בעולם

גובהו של ים המלח הוא 424 מטרים מתחת לפני הים.

מחקרים מוכיחים כי ים המלח הוא המקום הנמוך בעולם, בכל אופן ב־2019 התגלה כי באנטארקטיקה יש אזור נמוך יותר מים המלח, אבל הוא מכוסה בקרח, כך שעדיין ניתן לומר כי ים המלח הוא המקום היבשתי הגלוי הנמוך ביותר בעולם!

במרוצת ההיסטוריה אנשים חשבו שבגלל ריכוז המלחים הגבוה בים המלח אף יצור חי לא מצליח לשרוד במימיו. הנוצרים בימי הביניים כינו אותו "ים המוות" ואף האמינו שבו נמצא הפתח של הגיהנום. אבל כיום אנחנו יודעים כי יש יצורים שלא נראים בעין בלבד, אלא רק בעזרת מיקרוסקופ, שמצליחים לשרוד במי ים המלח: אצה וחיידיק מסוימים.

בים המלח יש ריכוז גבוה מאוד של מינרלים ("מלחים") מסוגים שונים. מלבד נתרן כלורי, המשמש מלח בישול, מומסים בים המלח גם אשלג, ברז, מגנזיום, סידן, גופרה ועוד. הכמויות הגבוהות של מינרלים במים נקראות "צפיפות המים", והיא זו שגורמת לכך שקל לצוף על פני ים המלח!

זהירות! בולענים- הבולענים הם בורות גדולים מאוד, שהקוטר והעומק שלהם עשויים להגיע אף ל-30 מטרים! הם נפערים באופן שנראה פתאומי, אולם לקריסת האדמה קודמים תהליכים ממושכים בשכבות התת-קרקעיות, הקשורים בירידה של מפלס המים באגן הצפוני של ים המלח.

הצטברות גבישי מלח בים המלח

כך נראה בולען בים המלח

חידת השבוע

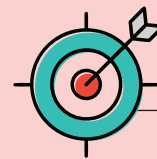
מה הקשר בין אדם הראשון לקערת כסף?

השאלה היא: "מה הקשר בין אדם הראשון לקערת כסף?"
 תשובה: "אדם הראשון היה עשיר וקנה קערת כסף."

בדיחת השבוע

בפרלמנט האיראני לפני פגישה בטחונות חסויה שואל הנשיא בתקיפות: "האם כולם כאן משלנו?" כולם עונים פה אחד בפרסית: "כן, הנשיא!" הנשיא שוב פעם בשאלתו: אתם בטוחים שכולם כאן משלנו: חברי הפרלמנט עונים פה אחד: "בודאי, הנשיא!" אומר הנשיא: "אם כולם משלנו אפשר לדבר בעברית!"

השעשועון

פתרו את צופן הצורות בעזרת הגימטריא, אם פתרתם נכונה יצא לכם חלק מפסוק בתהילים

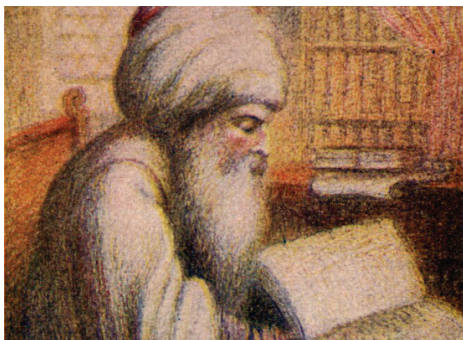
צופן הצורות:

מפתח הצופן:

↑	★	●	☾	☺	■	☾	✕	⚡	◆	●
20	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
■	◆	□	♥	☾	⚡	○	◆	▲	☀	
400	300	200	100	90	80	70	60	50	40	30

מה בתמונה?

התשובה היא: "הגאון אריסטו"

חזרה לשגרה פרק כ"ב

חינוך באהבה | הרב יצחק אבוחצירא

לוקח לנו להרדים אותם?! אבל בסוף, בלילה, לאחר השעה תשע, כאשר הם כבר ישנים יש לי שקט. תאמין לי, עכשיו הם ממש כמו מלאכים."

השבוע, אנו נמצאים ב"ה בשלב השלישי של יישום חוקים, בעבודה על "חוק השינה". בשלב הראשון עשינו: "הערכת מצב". ניתחנו את נתון מצב השינה והקיימה של הילדים בבית והעלנו את הממצאים על הכתב. בשלב השני: בדקנו, מה הצורך שלנו בקיום החוק, עד כמה זה קריטי לעבוד על חוק זה, ומה אנו רוצים בעצם להשיג?! השבוע, אנו נמצאים ב"ה בשלב השלישי: עלינו לעסוק בפרשנות הבעיה ולחקור: "מהי הסיבה שהילדים מתנהגים בצורה זו", האם הם אינם מצליחים לישון בגלל שהם אינם רוצים, בגלל סיבה/בעיה מסוימת, או רק מחוסר חינוך והרגל לסדר וזמנים?!

רק אחרי תשע בערב

על המקרה בביתו של ידיד ותיק, ראיתי סטיקר צהוב, מהסוג שמצמידים לשמשה האחורית של המכונית. היה כתוב שם באותיות גדולות "ילדים הם ברכה!". הזדהיתי עם הכיתוב, אך להגע קט בלבד, שכן בשורה שמתחת, באותיות קטנות יותר, נרשם: "רק אחרי תשע בערב". הצניעות, על חשבון הילדים, הכעיסה אותי: התפלאתי על ידיד, המוכר לי כאדם בעל גישה בריאה לחיים, איש נבון ופיקח שאינו ממהר להיגרר אחרי בדיחות. ידיד שראה אותי מתבונן על הסטיקר, חייך חיוך כאוב ואמר: "מה לעשות, מה שנכון נכון". כאשר נוכח שהמבט שלי אינו משדר הבנה, המשיך: "תראה, הם משגעים אותי הילדים האלה, שיהיו בריאים. לא נותנים לי מנוחה, אין להם טיפת משמעות. הם בטוחים שהכול מגיע להם, חייבים לתת להם כל מה שרק אפשר, ואילו הם לא מושיטים אפילו אצבע קטנה כדי לעזור לנו. אני ואשתי "נקרעים", והם עושים "מה שבראש שלהם". אתה יודע כמה שעות

מקצוע לחסרי ניסיון

לבי השתתף בצערו, הבנתי את תסכולו. נוכרתי בתובנה ששמעתי פעם מאדם חכם שאמר: "להיות הורה זה המקצוע הקשה ביותר. למרבה הפלא הוא ניתן תמיד לחסרי ניסיון..." שאלתי אותו: האם מלבד תליית סטיקר על המקרה, עשית פעם משהו בעניין זה? האם ניסית לעזור לעצמך אי פעם בצורה רצינית? לברר מה מניע את התנהגותם של הילדים? מה עומד מאחורי חוסר המשמעות? מדוע אתה צריך לדבר אלף פעמים עד שיש תזווה כלשהי אצל הילדים? חשבת פעם, כיצד אתה יכול לגרום שהילדים יהפכו למשתפי פעולה ולבעלי משמעות? התשובה שקבלתי הייתה בהחלט צפויה, הוא מעולם לא עשה מאומה בעניין. לא התעניין, לא למד, לא קרא ספרים, לא התייעץ עם אנשי מקצוע, אפילו לא ניסה לדבר עם בעלי ניסיון רב ממנו. הוא פשוט נתן לעניינים להתגלגל, בתקווה שיהיה טוב (אחרי תשע בערב...), בצפייה שהעניינים כאילו יסתדרו מאליהם.

גם לפני תשע בערב

וכך בכל יום מוציאים הוא ואשתו את גרונותיהם בתקווה שהילדים ישמעו להם. הם צועקים, כועסים, מאיימים, האווירה נעשית עכורה, הילדים אינם רגועים וההורים מתוסכלים מהמצב. וכל זה למה?! כי הם מעולם לא ניסו להתעניין וללמוד, כיצד לדבר באופן שהילדים ישמעו, כיצד לגרום לכן שהאווירה בבית תהיה רגועה ונעימה, ושהילדים ישתפו פעולה ויקלו על

חינוך לתורה

טיפ אקטואלי

כשהבן לומד ומנצל את הזמן צריך לעודדו ולשבחו על זה, להסביר לו שהוא מאד חשוב ושה' אוהב אותו, ואפילו להכין עוגה מיוחדת על הצלחתו. זה נותן לו חשק להמשיך להתמיד

01

להכין פתקי עידוד על כמה שאנו שמחים בו ומעריכים אותו על המאמץ שלו. ניתן להחביא לו מתחת לכרית או בכיס של החליפה וכשהילד נתקל בזה נותן לו הרבה כח ושמחה על כך שמעריכים אותו.

02

ראוי לאב ולאם לנשק את בנם כשחוזר מתלמוד תורה או מהשיבה, ולשבח אותו על שלמה כדאי גם לעשות איתו ריקוד של שמחה.

03

כך יהיה לילד שמחה בלימוד תורה, וכן כל שאר הילדים בבית יראו את האושר שבלימוד תורה.

ההורים. כן, אלו אינם חלומות באספמיה. אלו דברים שבהחלט אפשריים, אפשר להיות הורים רגועים ונינוחים לילדים ממושגעים ומשתפי פעולה. אולם כמו כל דבר טוב "זה לא בא בקלות", יש צורך להתאמץ לצורך כך, להתעניין וללמוד. התוצאות עתידות להתגלות בשטח, והלא יאומן עתיד להתרחש. כן, גם לפני תשע בערב. (הקטע נכתב באתר "ערכים" תודתי להם על כך)

ממשיכים בעבודה

נחזור לענייננו, אנו בעבודה על חוק השינה. הוכרנו כבר, שמאחר ושעת ההשכמה היא ברוב הבתים בשבע בבוקר, יוצא שהילדים צריכים לישון לא יאוחר משמונה בערב. כולנו יודעים שלא בכל הבתים האור כבה בשעה זו ועלינו להגיע להבנה ולפתרון בשני דברים:

א. נברר ובנין מה מפריע לילדים לישון בשעה זו, ומדוע הם מתנגדים לפעולה הזו (לישון מוקדם) שחטיב איתם?!

ב. באלו שיטות ודרכים, נגיע למציאות הזו שהילדים יעלו למיטה בשעה שמונה, בדרך קלה ונעימה, איך עושים את זה?! ובכן, קדימה לעבודה! הפעולה הבאה שנעשה היא: שוב בדיקה. מה נבדוק? נבדוק כיצד ילדנו חיים עם זמנים ומה רמת ההצלחה או הקושי שלהם לשמור על זמנים. אנו יודעים שקשה להם לישון ולקום בזמן, אך מה עם שאר הזמנים?! נבדוק מספר תחומים, בבית ובביה"ס, כל ילד באופן אישי: בבית: האם הילד חוזר בזמן שנקבע לו, נניח ממשחק במגרש השכונתי?! האם הוא מייחס חשיבות לנושא הזמן?! האם "מורה השעות" השעון, הוא חפץ שקמיש אצלו?! האם יש לו שעון על היד?! האם הוא מבין את משמעות גורם הזמן?! האם הוא שואל מידי פעם, מה השעה?! בביה"ס: האם הוא נכנס בזמן לכיתה בבוקר, אחרי ההפסקה, או אחרי פעילות בחצר?! איך נדע? נשאל את המורה שלו. עם נתונים אלו, אנו ערוכים לשבוע הבא, (נא לשמור את הרצף של המאמר לשבוע הבא).

צריכים תוכנית מסודרת?

או בואו ביחד בע"ה נצא לדרך, זו דרך משותפת, דרך החינוך.

אתם מרגישים שאתם זקוקים למענה מקצועי יותר, מענה מודרך, חייגו אלי ונתאם: 0548434435 או כתבו לי a0548434435@gmail.com

הרב יצחק אבוחצירא

יועץ מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
054-8434435
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב

תתחבר לחיים

קו האמונה 24/6

02-6444250

מידי שבוע
בוק האמונה- אמנים
אורחים, חוויות, סיפורים

